

Resrouten till Luxor. Röd markering

Kameler och får var det svårt att få bort från vägbanan, så fortare än 30-40 km gick det inte. En del större orter passerades såsom Beni Suef, El Fashn, Mallavi och Dairut. Vid Mallavi lyste namnet Savoy Hotel mot oss på en byggnad vid vägen, annars var all text arabisk. Vid alla dessa större orter, en del kan nog kallas städer, fanns bensinmackar, ett nödvändigt komplement till en bilists livsföring. En kvart i 3 nåddes Assiut där vi skulle bo på Semiramis hotellet. Här nere kan man inte få vederhäftiga upplysningar. En del sa att det gick inte att övernatta i Assiut, men Täckholms elev Loufty Boulos sa att det gick bra. Han var själv från trakten. Så vår rutt hade lagts med hänsyn till övernattnings här. Men sedan vi tagit en titt på de otrevligt smutsiga rummen med solkiga lakan och smutsiga kuddar i påvra tälsängar och utan tvättställ samt att vi konstaterade ytterligare snusk i gemensamhetstolett med fotplattor i Ramses II-stil och utan sittmöjlighet tvekade vi inte ett ögonblick att fortsätta resan direkt till Luxor som vi eventuellt kunde nå till kl 21 trots att man i Kairo varnat för en resa utan en boy som kunde hjälpa till i den händelse vi skulle köra av vägen.

Vi köpte några bananknippen och Coca-Cola och mumsade i oss som lunch. Termometern, som i Kairo legat ganska konstant på 26 grader steg nu snabbt till 31. Vi tog nu den väg som går öster om Nilen. Först en bra asfalterad väg några mil med sedan blev vägen som en 3:e klass svensk byväg ibland så gropig att det gick att köra högst 30 km/t. Det blev snabbt mörkt kl 18 och i mörkret började de verkliga strapatserna. Vägen är nu tom på folk och bilar men hundarna är kvar och de ligger mitt på vägen och deras ögon lyste i strålkastarskenet. Det var knappt de makade sig undan. En del skällde ut oss. Bak sävmattor lyste någon enstaka svag lampa och därbakom låg eller satt folket, ibland samlade i grupper med någon som spelade något instrument. Framför varje hus låg en man med ett gevär på vakt på en brits. Man måste handgripligt skydda sin egendom mot tjuvar. Vägen, som för det mesta går på en smal landremsa - som ibland inte är bredare än vägen - mellan Nilen och en bevattningskanal, lyste vit och en del svängelpumpstänger (shadouf) verkade med sina stolpar och tvärstycken där de lyste vita i natten strålkastarbelysning som benrangel eller skelett som ville famna oss liksom i skräckresan i Gröna Lunds tivoli. I strålkastarskenet lyste eukalyptusstammarna och lövkronorna som en trollskog tecknad av Bauer. Då och då är vägen avspärrad av en bom och vi får inte passera förrän polis utrustad med k-pist noga granskat våra pass och bilens nummer och vi uppgett vårt resmål. I övrigt hade tidigare på dagen eukalyptusalléerna påmint om en svensk björkallé. Det är högvatten i Nilen just nu och på ett ställe av vägen var den översvämmad, men i nattmörkret kom en skuggfigur fram till vår i tvekan stannade bil och sade att vägen var bra. På ett ställe spårade vi in fel, på en ökenväg, men en åsneridande fellah red före och visade oss till rätt väg. Om vi någon enstaka gång på denna 72-milsfärd mötte en bil måste den ena bilen stanna och krypa så långt ut på väggkanten som möjligt medan den andra sakta tog sig förbi. Grundligt omskakade nådde vi så småningom Luxor men inte förrän en kvart i elva på kvällen. Resan från Kairo hade då tagit fjorton timmar och tre kvart. Det blev en medelhastighet på 50 km vilket nog inte var dåligt.

För en bilande turist måste det rådet lämnas att vid en biltur i Egypten bemanna sig med tålamod samt förse sig väl med bensin. På hela den långa östvägen mellan Assiut och Nag Hamadi såg vi inte en enda bensinmack. Flera gånger mötte vi bilar avsedda för fem personer transporterande ett tjugotal - full inuti, några på taket, några på motorhuven och flera hängande på sidorna. Från Nag Hamadi var en vacker syn när ett sydgående tåg slingrade sig fram som en eld- och lysstrålände jättemask i mörkret, men vi körde fortare än tåget som vi vid en station lämnade bakom oss. Under resan mätte Lennart temperaturen till 30° i skuggan och någon svalka fick vi inte i bilen trots helt neddragna rutor. Det skulle vara solförmörkelse den 2 okt. men därav märkte vi ingenting.

I Luxor tog vi in på Savoy Hotel. Här var sängarna stora bekväma baldakin-sängar där man ligger inuti ett moskitnät. Trots att en jättestor ödla kilade omkring i taket somnade jag snart efter en ganska strapatsrik dag. Trots värmen, 29 grader på kvällen, somnade vi fort.

Lördag den 3 okt. En ganska sval morgon, 23 grader. Efter frukost på Savoy Hotels balkong, med utsikt över Nilen och Hatshepsuts tempel i Deir el Bahiri långt borta på andra stranden, flyttade vi över till Luxor Hotel där vi hade vår normala bokning. Det är ett strålande hotell där maten är god och riklig. Vi har promenerat längs Nilstranden samt sett på gatulivet som vaknar upp i kvällningen. Staden verkar genomsnittligt mer välbärgad än Kairo. På gatan kan man för öppen ridå se skraddaren sitta och klippa till och sy, skomakaren vid sitt enkla pliggbord och snickaren i arbete med hyvlar och såg jämte mycket annat exempelvis hårklippning och elfenbenssniderier. Barn springer på gatorna med små burkar i händerna i vilka de samlar häst- och åsnespillning som de skrapar upp med händerna. Den används som bränsle.

En ödla springer i taket och på golvet är det massor av stora myror. Myggorna är stora och suger med baken uppåt, det är Anopheles myggan som sprider Malaria. Ann-Hild har strött DDT-pulver längs dörrar och fönster.

Söndag 4 okt. Morgnarna är svala och sköna. Vi stiger upp tidigt och njuter av svalkan på balkongen. Kl ½ 9 foro vi med vår nyanställda guide ut till det ca 3 km avlägsna Karnak - templet. Karnak är en hel stad av tempel. En sfinxallé av vädurar bildar ingången till templet. Ursprungligen har sfinx-allén sträckt sig ner till Nilen ca 500 m lång men nu är det bara en bit kvar närmast det stora Amon-templet. Sfinxallén härstammar från Ramses II. Vår guide som engagerats för flera dagar heter Abdou Fawy. Han verkar kunna sina saker och berättar ingående om templets alla detaljer.

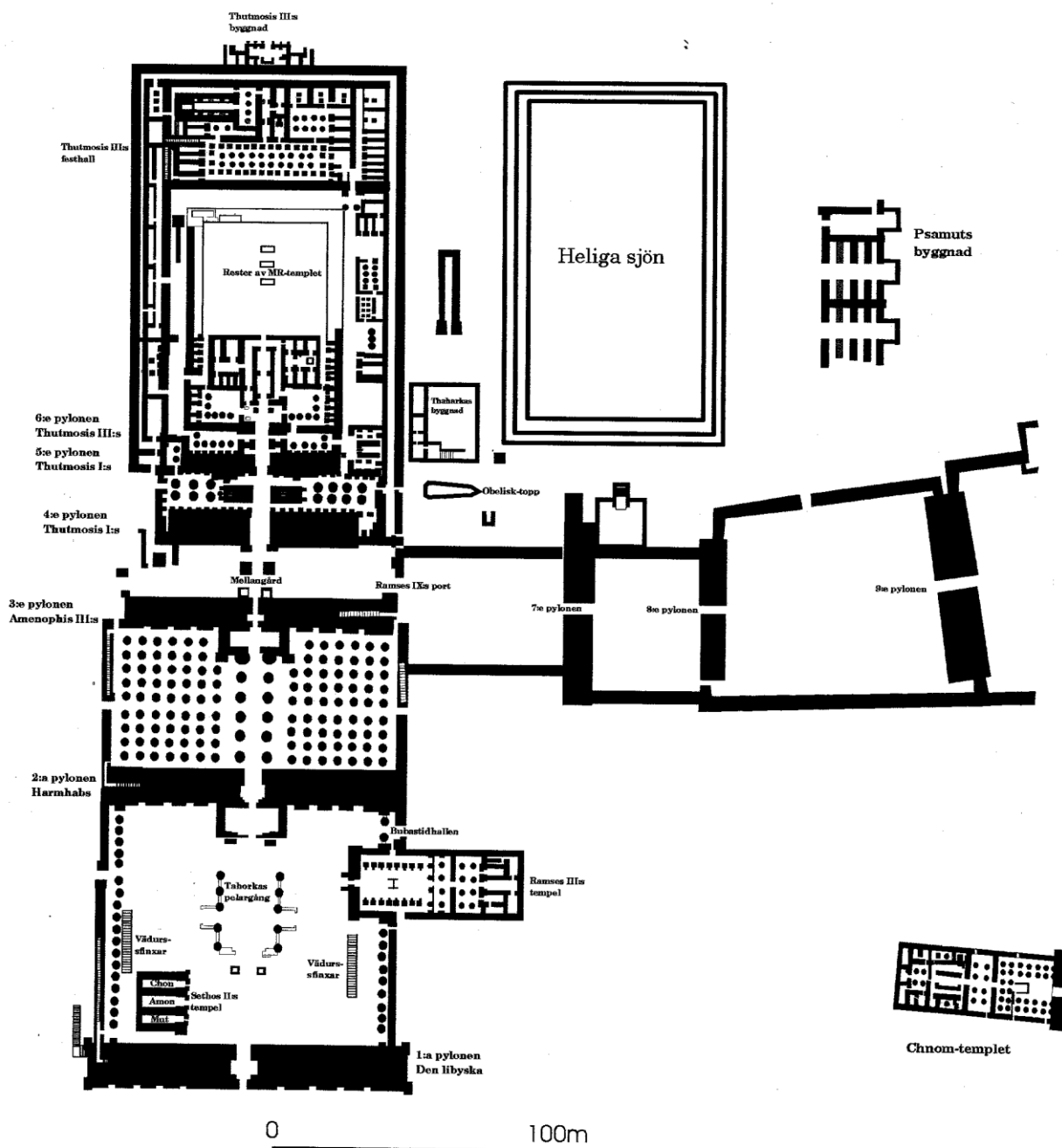
Ofantliga murar omger de öppna gårdarna. Murlängden är 315 m och höjden 43 m. Den mäktiga portalen - pylonen - är 85 m lång, 43 m hög och 15 m tjock. Den största gården från 900-talet f Kr. är den största i Egyptens tempel och mäter 84 m i kvadrat. Efter passerandet av en ny mur, byggd av Ramses I där porten är 30 m hög kommer man in till den stora pelarsalen som innehåller 134 mäktiga pelare, översållade med hieroglyfer. Man kommer vidare till ett par obelisker, den ena är 23 m hög, det är Thutmoses obelisk. Av den andra finns bara fundamentet

kvar. Av de ursprungligen fyra obeliskerna har en transporterats till Rom. Genom en ny mur kommer man till en ny pelarsal med drottning Hatshepsuts ståtliga obelisk.*) Den är av röd granit huggen i ett stycke och 30 m hög. Därefter följer det egentliga templet. Söder om detta ligger en mäktig obeliskspets. När guiden slog med handflatan på dess spets ljud en stark klang från densamma. I närheten av denna obelisk kvarleva, som är 7-8 m lång och ca 1½ m i fyrkant ligger den heliga sjön, till vars vattenyta i sidorna inbyggda trappor leder ned. Sjön är en murad bassäng med de imponerande måtten av 150 m längd och 75 m bredd. Den är märklig på så vis att dess vatten är salt. Den kan inte ha någon förbindelse med Nilen, men måste ändå på något sätt påverkas av floden. När Nilen stiger sjunker nämligen vattnet i bassängen och det stiger igen när Nilen sjunker! Det är väl därför den blivit helig, genom att varsla om Nilens kommande översvämningar. Hur skall detta fenomen förklaras? Enligt guiden var det en simbassäng för prästerna.**)

*) Hatshepsuts självmedvetenhet framgår av texten på obeliskan (de var ursprungligen två):

*Så sitter jag i mitt palats och tänker på dem som skapat mig
Mitt hjärta gav mig tanken att resa två obelisker av elektron för dem
Min själ blir hänförd när jag föreställer mig vad människorna skall säga
när de om många år ser dessa monument och talar om vad jag gjort.*

***) Egentligen en bassäng där ceremoniella riter med båtar framfördes. L.K.

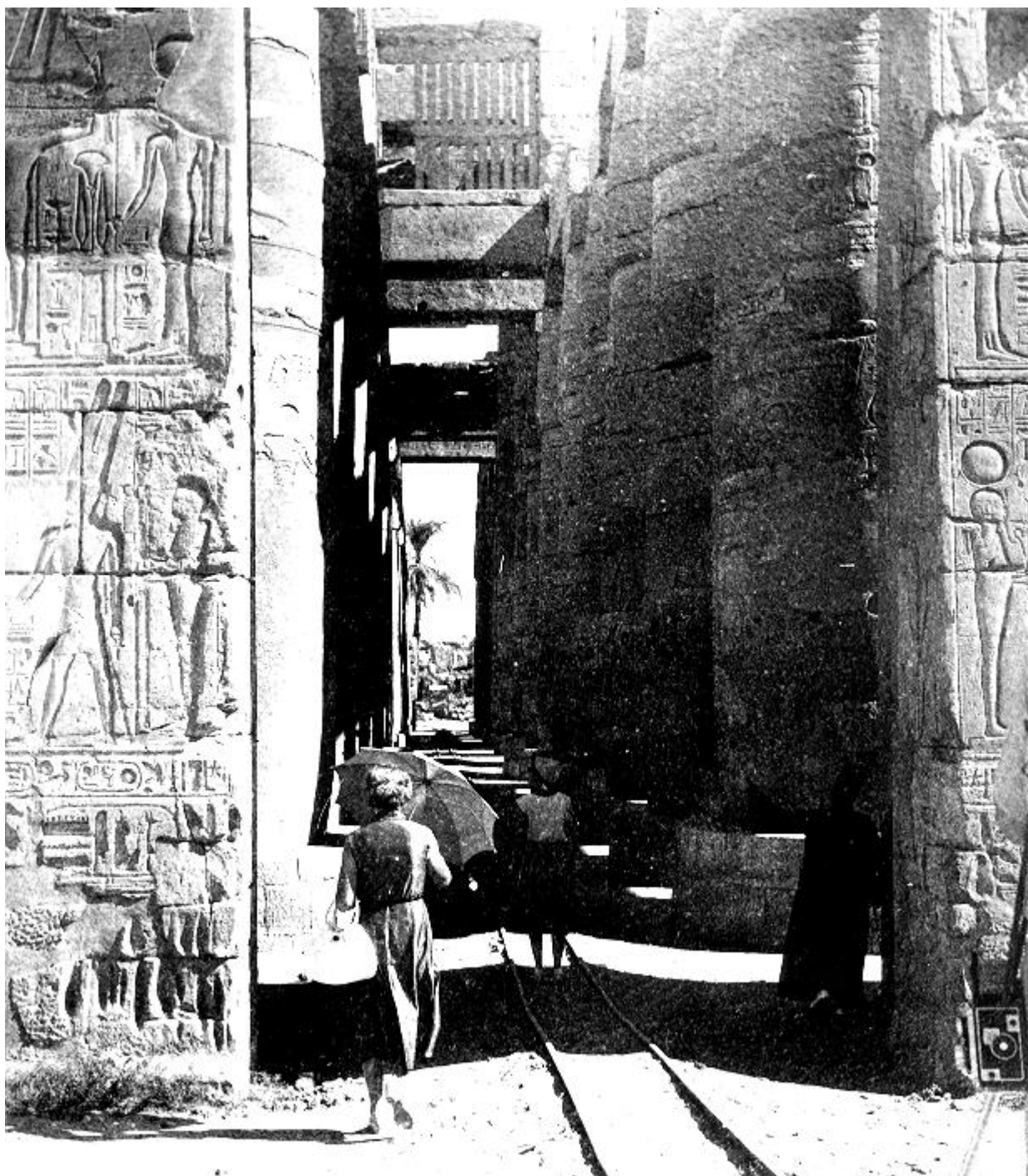

Amon-templet i Karnak

Av de i tempelanläggningen ingående pelarna, som mäta 2 m i diameter, äro en del med krona eller kapitäl i form av en öppen lotuskalk, en del med en sluten papyrusknopp. En del pelare är utförda som hopbuntade papyrusknippen. Vid nordvästra hörnet av västmuren kan man längs en trappa gå upp till murens krön varifrån man har en imponerande utsikt över Nilen i väster och över tempelområdet i öster med dess gårdar, murar, pelare och obelisker. Åt söder finns en ytterligare allé av vädurar. Denna allé skall ha lett ca 3 km ner till Luxor - templet i vars ena del man kan se början av vädursallén. Vädurarna som ligger på socklar är ca 4 m långa och ett par meter höga och se så exakt lika ut som om de voro kopierfrästa ur materialet. Kanske var tekniken i den tidens Egypten så hög. I den stora pelarsalen har av de 134 pelarna 12 stått orörda kvar. De övriga har i basen fräts sönder av saltvatten och störtat. Det påstås att en jordbävning även gjort sitt till att radera pelarna som nu återställts och reparerats vilket tog en tid av 100 år. Restaureringsarbetet utfördes från mitten av 1800-talet.

Karnak. Ingångspylonen med sfinxallén framför.

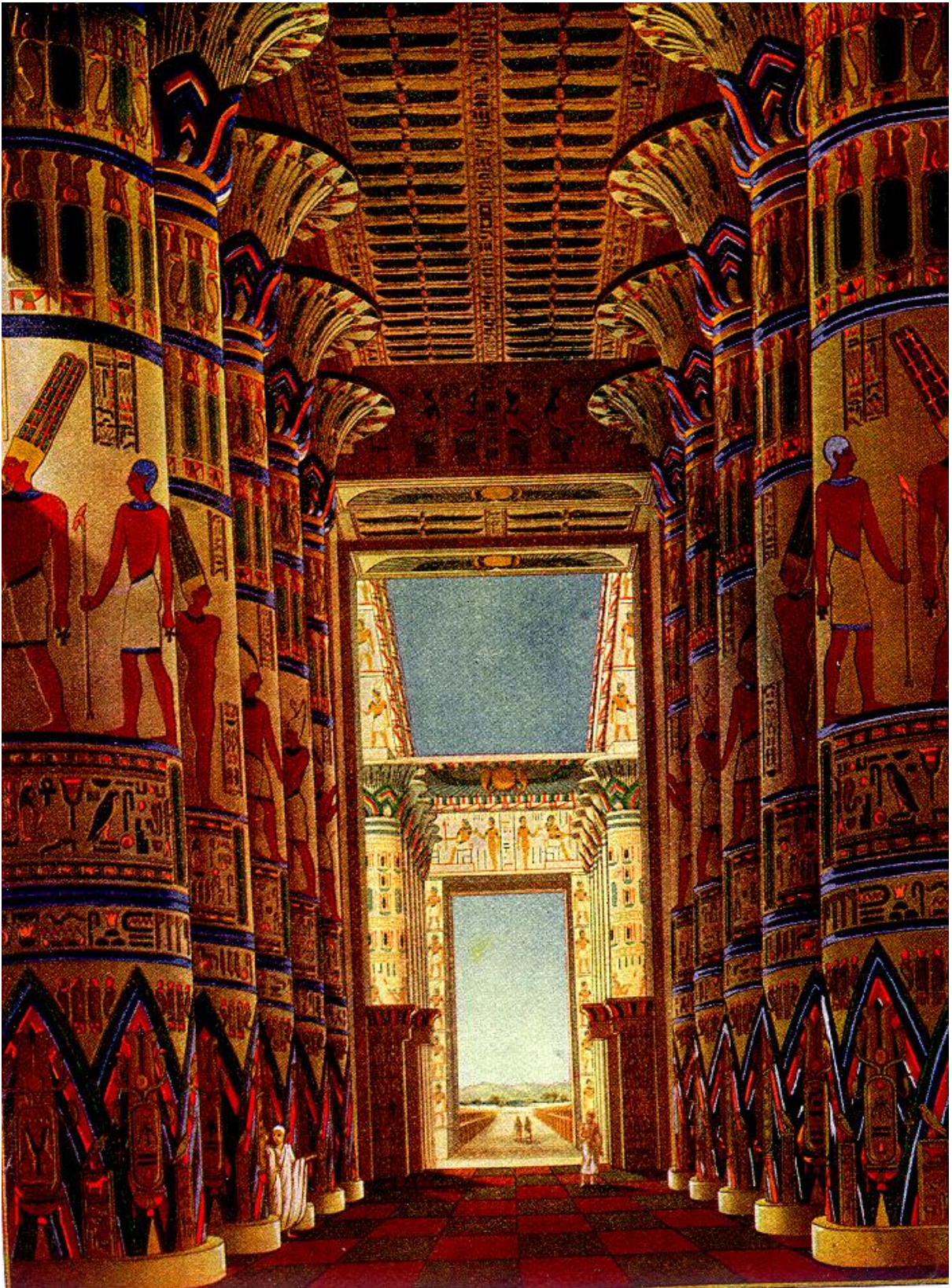

Tempelhallen i Karnak. Tina med parasoll och Ann-Hild i skuggan. Guiden till höger.

Trots att den gångna natten bjudit på en temperatur av 20° var temperaturen på morgonen redan 30° och blev under besöket i templet mycket pressande.

På eftermiddagen besöktes templet i Luxor. Det har tidigare varit begravt i slam och gamla arabbyggnader hade byggts uppe med tempelpelarna som grund. Det är för övrigt en mycket vanlig företeelse i Egypten. Nu har templet frilagts. I norra delen finns som sagt början till sfinx-allén upp till Karnak. Vid Luxor - templet stod en 24 m hög obelisk kvar. Fundamentet till en andra pendang strax bredvid fanns kvar, men själva obelisken har förts till Paris, där

den nu står på Place de la Concorde. Jättestatyer av Ramses II fanns det flera av. Templet tillhörde

Rekonstruerad bild av tempelhallen. Efter Hammerton: Forntidens under.

ursprungligen Karnak-gruppen och var avsett för firandet av nyårsfesterna. Längden var 150 m och bredden 55 m. Templet blev delvis förstört under farao Echnatons tid, återställdes under hans efterträdare Tut-anch-amon och utbyggdes ytterligare av Ramses II, så att längden blev 260 m.

Efter besöket i Luxortemplet gick vi och köpte film, ty det lager jag haft med från Sverige var nu slut. Ett par solhattar till Tina och mig inhandlades ävenledes. Eftersom myggorna bitit oss rätt kraftigt trots myggnäten och klådan var besvärlig försökte jag i en farmakopé få tag på Djungelolja. Det fanns emellertid ingen.

På kvällen satt vi i den sköna kvällsluften på hotellets terrass och filosoferade över vad vi sett, särskilt över fenomenet med det salta vattnet i Karnakbassängen utan att kunna lösa det. Månen är nu en skära och när den går ner står den mycket nära horisontellt och kan därför i samband med månkulten mycket väl ha givit upphov till dyrkandet av Apistjurarna, som på pannan bär hornen som en månskära.

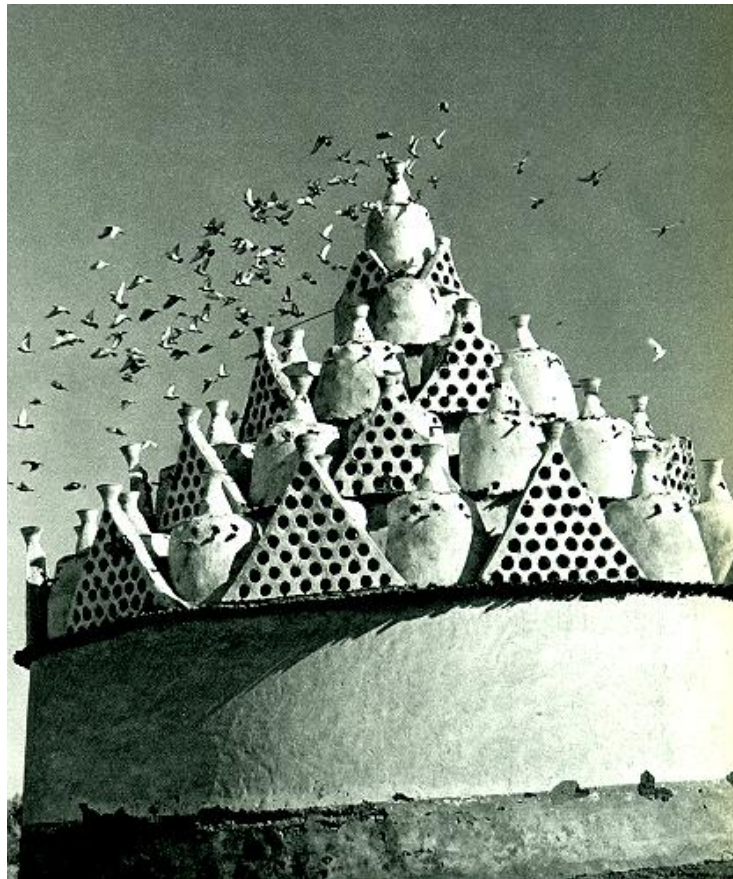
Måndag 5 oktober. Efter vår tidiga frukost startade vi 1/28 ned till Esna, sex mil söder om Luxor. Det var nämligen enda möjligheten för oss att taga oss över Nilen till andra sidan med bilen som vi behövde där för färderna i Konungarnas Dal, Hatschepsut -templet, Dendera o.s.v. På andra sidan skulle bilen sedan stå i ett enkelt garage medan vi varje dag åkte tillbaka över Nilen med båt. Vid Esna fanns en damm, och på dammbyggnaden kunde man färdas över Nilen.

En tröttsam och besvärlig resa på dessa eländiga och otroligt dammiga vägar och med Egyptens dåliga bensin i bilen. Det låga oktantalet gjorde att motorn knackade vid minsta påfrestning. Dammet och guppandet på den 11 mil långa vägen till Esna tog nästan kål på damerna och särskilt Ann-Hild började längta hem.

Av flygande fän är duvorna talrika och eftersom de anses gödsla jorden omhuldas de på allt sätt och får sina egna bon, som lyser vita som moskétorn med många gluggar i väggarna. Utanför hålen är det ibland placerade kransar av kvistar. Duvslagen eller rättare duvhusen kunna vara flera tiotal meter höga och flera meter i diameter. När duvorna flyga i klungor av tusentals duvor, syns denna svärm mot himlen som en grå klump, som vid viss belysning försvinner, men så plötsligt, vid vissa manövrer eller svängar som sker på en gång hos hela svärmen, blixtrar det till då reflexer av solen kastas mot de vita vingarna, och då glittrar hela svärmen till i en kaskad av lysande punkter, påminnande om fyrverkerinumner då en hel kvast av gnistrande och glimmande punkter flamlar upp på himlen. Duvhusen är byggda av soltorkad lera och vitmenade.

Klädseln härnere är för kvinnorna svart fotsid klänning och svart slöja, så fort kvinnan fyllt 16 år. Männen slafsar omkring i fotsida skjortor - galabior - liknande nattskjortor. Är det männe dessa "nattskjortor" som givit upphov till vikingarnas namn på de här trakterna - Särkland? När de arbetar och skjortan släpar framför benen på dom tar de helt sonika och lyfter upp en flik och stoppar i munnen för att få större frihet för benen. Dålig hygien tydligen eftersom fliken de stoppar i munnen släpat i marken. Även kyparna har fotsida dräkter i kjolform. Dräkterna är vita eller gulvita, med ett rött skärp kring midjan.

Sedan vi kommit till Esna fortsatte vi emellertid ytterligare 6 mil söderut till Edfu där det fanns en tempelruin med zodiak -bilder i taket, som jag ville se. Efter besöket i Horus -templet, där vi tog några bilder, men i vilket tempel jag icke fann några intressanta hieroglyfer, ej heller någon radioaktiv strålning, dukade vi fram vår medhavda lunch på terrassen till ett rasthus alldeles intill templet och lät oss väl smaka. Jag åt som vanligt kyckling - det vet man ju vad det är- men de andra tyckte den luktade misstänkt, så de åt bara frukt. Rasthuset var inte färdigt, men vi kunde besöka toaletten där, vilket återförde oss till primitivitet och smuts. Vatten fanns inte.

Egyptiskt duvslag

Lunch utanför rasthuset i Edfu. Guiden, Tina, Lennart och Ann-Hild

Från Edfu vände vi åter mot norr och färdades längs Nilens västra strand upp till Esna och besåg det därstädes befintliga Chnum -templet och jag tog några bilder av den zodiak som fanns i taket i detta tempel. Templet ligger i en flera tiotal meter djup grop och är blott delvis framgrävt. Det har tidigare varit dolt av över detsamma förefintliga arabbebyggelse och större delen ligger fortfarande under staden. I framtiden skall staden flyttas och templet grävas ut helt. Lennart fick under vägen ett präktigt diarréanfall vilket tvingade in honom på toaletten vid en byskola, som enligt vad han sa var den primitivaste hittills, bara ett hål i golvet.

Från Esna foro vi vidare längs Nilen väststrand upp till Gurna, mitt emot Luxor. Vägen var smal och gropig och vi hade inte kunnat hitta utan vår guide Abdou Fawy. Vid vissa byar var det mycket lätt att spåra in på fel väg mellan de olika kanalerna. Jag försökte kartlägga vägen till andra bilturisters hjälp, men jag avråder hellre turister från att bila i Egypten. Under bilfärden såg vi flera sorters fiske i kanalerna och de översvämmade fälten, med spö, med finmaskig håv, vilket emellertid är förbjudet, då småfisk inte får fiskas, med trekantiga större håvar, bildade av två längdstänger med duk emellan, varvid stängerna föras samman i ena ändan, samt med nät som placerades ut vinkelrätt mot stranden. Vår guide hade riktigt roligt när några överraskades med förbjudet fiske. De drog raskt upp sina redskap och rusade iväg när vår bil kom, och guiden sa att de tog vår bil för en polisbil.

Komna till Gurna parkerade vi bilen i ett primitivt garage med en gisten sned dörr i den låga väggen av soltorkade kokor av ler och jord. Inne i garaget, som var ett stall, fick bilen dela plats med kor och åsnor som stod tjuvdrade kring en palmstam. Sedan var det tid att återvända till Luxor, vilket skedde med en nilbåt, en s.k. felouka, en roddbåt med trekantigt segel. Tina gick faktiskt inte i båten frivilligt, men när vi sen kommit helskinnade över var hon inte ohågad att göra om färden. På grund av den starka nilströmmen måste båten släpas uppför floden ungefär en kilometer, för att sedan vid rodden, seglingen och nedförsströmmen glida ned till avsedd punkt på andra stranden.

Bebyggelsen längs de vägar vi åkt var grå och trist. Hyddorna var av soltorkad lera, som formats till briketter som staplas upp till murar utan någon puts. Härigenom blir allt grått, som vardagslivet hos dess bebyggare. De sitter och ligger i den gulgrå jorden utanför hyddan. De sover i dammet. Barnen leker i smutsen bland höns, får, getter och hundar och alla äro till hindern för vår bil. Ibland tar sig barnen för att roa sig med att kasta till måls på bilen när vi åker. Kryper vi sakta genom en tät skock får vi en del barn som hänger bak på bilen och då blir Ann-Hild väldigt arg på dom.

Hemkomna till Luxor hotellet roade vi oss med att räkna ödlorna i taket ovanför oss. Det var elva stycken. Vi fruktade att de skulle ramla ner i maten, men de var tydligen skickliga och man vänjer sig vid allt. I vårt rum har vi en liten rädd familjeödla som Tina skrämmer till döds tycks det. Under moskitnätet jagar vi mygg och myror och sover sedan gott. Under nätet kan man ligga helt utan någonting på kroppen och njuta av den något svala nattluften med ca 20 graders temperatur. Månskäran hänger över palmtopparna och fladdermössen fladdrar hit och dit alltmedan cikadorna kväker envetet. En verklig Tusen och en Natt-stämning.

Nu har vi varit två veckor i detta land, som är ett u-land med lätt europeisk fernissa i storstäderna. Utan tvivel är Nasser inne på en rätt väg fastän hans metoder ibland verkar rätt osmakliga för oss som har Hitler i gott minne. Egypten håller utan tvekan på att utvecklas till en polisstat. De otroligt noggranna och ideliga passkontrollerna bl.a. tyder på detta. Den i en diktaturstat oundvikliga förgudningen finns också här. Efter känt mönster ser man Nasserporträtt överallt, på lyktstolpar och på varje skrivbord hos myndigheterna.

En teknisk egendomlighet att anteckna är att beträffande elektriska belysningen är säkringen placerad strax ovanför kontakten. Det är visserligen inte vackert eller snyggt, men det är nog praktiskt ifråga om att lätt hitta rätt propp om en lampa gjort kortslutning.